

Uruçu amarela (*Melipona rufiventris*)

illustratie B. Wieringa

De nestingen van alle soorten die tot het geslacht *Melipona* behoren (in Brazilië alleen al 35 soorten) hebben een stevige, uit zand en hars (propolis) opgebouwde beschermrand, met in het midden vaak een opening die net groot genoeg is voor één wachtbij. Maar toch kan iedere soort worden herkend aan die nestingang. De opening is erg klein en als je het nest een tijd observeert zie je de vliegbijen één voor één binnenkomen. De wachter gaat dan razendsnel even achteruit en komt direct na het passeren van de haalbij weer terug. Als je met een stokje tegen de kast tikt, komen ze vliegensvlug naar buiten en beginnen dan irritant om je hoofd te zoe-men en knijpen in je huid.

De *Melipona*'s zijn de grootste onder de angelloze bijen, maar onderling verschillen ze flink. Grotere soorten worden in Brazilië Uruçu genoemd, kleinere Jandaíra. Deze 'gele Uruçu' is bijna net zo groot als onze *Apis mellifera*. De kolonies zijn gemakkelijk te vermenigvuldigen, vandaar dat ze op het platteland, in het gebied waar ze van nature voorkomen, veel worden gehouden. De honing is waterachtig en is daarom ook niet lang houdbaar. Meestal leveren ze 4 à 5 liter per jaar op, maar vroeger werd er wel 10 liter per jaar geoogst.

De *Melipona*'s zijn uniek voor wat betreft hun koninginnen. Bij honingbijen, hommels en de *Trigoniden* ontstaan koninginnen in grotere cellen dan de werksters. Bij

de *Trigoniden* bevatten koninginnencellen ongeveer driemaal zoveel voer als de werkstercellen, maar de samenstelling ervan is identiek. Bij de *Melipona*'s komen jonge koninginnen gewoon uit de raat, uit cellen even groot als die voor werksters en mannetjes. Ze bevatten bij het eileggen wat meer voer, ongeveer 30% meer, maar ook hier is de samenstelling hetzelfde. Uitlopen doen ze wat eerder dan de werksters en ze zijn kleiner. In een volk lopen altijd wel wat van die jonge koninginnen rond, waardoor het splitsen van een groot volk op ieder moment kan gebeuren. Bij de *Trigoniden* moet je wachten tot je ergens een koninginnencel ziet zitten. Is die er niet, dan is het afgesplitste deel blijvend moerloos.